

valorii și cunoașterea, simțirea valorii, între obiectualitatea valorii (ontologică) și obiectivitatea valorii (axiologică.)

Referințe bibliografice

1. Stere, E. *Istoria filosofiei antice și medievale*. - București, 1976, p.137.
2. Vianu, T. *Studii de filozofie și estetică. Dualismul artei*. - București: GRAMAR, 2001, p.46.
3. Marian, V. *Etic și estetic în gândirea lui Tudor Vianu. Revistă de istorie și teorie literară*. – București: Nr.1/1970, p.85.
4. Lukacs, G., *Estetica*. - București: Minerva, 1972, p.413.

DELEGAREA LEGISLATIVĂ: CAUZE, ISTORIC ȘI NECESITATE

Roșca Veronica, lector universitar, catedra ȘSU, UTM

În lucrările cercetătorilor occidentali se întâlnesc afirmații precum că delegarea legislativă ar fi utilizată timp de câteva secole și fără a suferi modificări calitative, a crescut în continuare doar din punct de vedere cantitativ. Aceste afirmații, destul de numeroase de altfel, din păcate, nu corespund realității. Nu putem nega că unele acte de delegare de către parlament a împuternicirilor legislative către guverne au avut loc în secolul XVIII sau chiar XVII, dar au avut un caracter sporadic și de aceea nu pot fi privite ca un fenomen caracteristic acelei perioade.

Țările europene preiau principiul separării puterilor, parlamentul devine organul suprem al puterii legislative. Dar în condițiile, în care problema trebuie să fie soluționată rapid prin lege, parlamentului îi este mult mai ușor să utilizeze mecanismul puterii executive, definind pentru aceasta anumite limite și păstrând dreptul de a controla actele adoptate ale legislației delegate.

În Constituția SUA fondatorii au prevăzut sistemul de separare a puterilor, presupunând interzicerea delegării împuternicirilor

legislative. Ei doreau să evite uzurparea puterii de o singură ramură a puterii (în contradicție cu modelul constituțional care există în Marea Britanie). Dar practica a demonstrat destul de repede diferența dintre adoptarea și executarea legii.

Delegarea legislativă ca instituție independentă se formează și se cristalizează la hotarul secolelor XIX și XX. Primul război mondial a devenit un imbold important în dezvoltarea instituției delegării legislative. Multe țări au fost cuprinse de crize economice. Condițiile extraordinare cereau adoptarea rapidă a deciziilor. Pentru a ieși din situația de criză, puterea executivă a primit împuterniciri enorme în sfera guvernării țării, inclusiv cele care se refereau la sfera activității organului legislativ. Și este foarte posibil că anume adoptarea operativă a actelor legislative de către guvern în baza împuternicirii din partea parlamentului a ajutat țările să depășească situația de criză.

În secolul XX discuția despre natura legislației delegate, mai ales în perioada postbelică, se intensifică din nou. Se menține tendința de creștere a rolului puterii executive. Modificări rapide, apariția unor probleme noi, situații de criză sau capacitatea inepuizabilă de a crea zilnic noi circumstanțe - acesta este specificul materialului cu care lucrează organele puterii executive și cu care nu se confruntă nici deputații parlamentului, nici funcționarii justiției. Efectuând activitatea practică de organizare a vieții sociale - stabilirea ordinii publice, asigurarea securității sociale și protecției drepturilor și libertăților cetățenilor, guvernarea politicii sociale - puterea executivă pentru executarea eficientă a principalelor funcții are nevoie de posibilitatea de a emite, aplica normele juridice, a pedepsi persoanele pentru încălcarea acestora. Activitatea organelor executive nu se reduce și deseori nici nu poate fi redusă doar la executarea legilor. Este unul dintre motivele principale ale răspîndirii instituției delegării legislative.

O altă cauză a apariției instituției delegării legislative se conține în particularitățile procesului legislativ al parlamentului. Formarea bazei legislative reprezintă obligația directă a parlamentului. Dar adoptarea unui act legislativ de Parlament reprezintă o procedură destul de îndelungată. Parlamentului îi este greu să perceapă toate

modificările care apar în societate și să reacționeze la ele. Lipsurile apărute în legislația în vigoare sînt completate deseori cu succes de guvern, inclusiv cu ajutorul delegării legislative.

Încă o cauză a apariției delegării legislative este posibilitatea de a degreva în parte parlamentul de multitudinea de probleme ce cuprind domeniul legiferării. Apariția noilor sfere în viața societății duce la sporirea exagerată a proiectelor de legi prezentate parlamentului. În aceste condiții este indicată transmiterea împuternicirilor legislative guvernului cu privire la proiectele care în mare parte se referă la sfera de activitate a puterii executive. Acest fapt permite să fie eliberat parlamentul de chestiuni secundare. Cînd statul trece la executarea funcțiilor social-economice, devine un stat social, anume în această perioadă are loc dezvoltarea cea mai rapidă și aplicarea legislației delegate.

Dar, în pofida tuturor laturilor pozitive ale apucării Instituției delegării legislative, practica arată că utilizarea ei prezintă și **laturi negative**. Argumentul comun împotriva delegării legislative este amenințarea probabilă a supremației parlamentului. Delegarea împuternicirilor legislative guvernului poate fi considerată ca o amenințare a supremației parlamentului, dacă guvernul are tendința de a abuza de aceste împuterniciri. Acest pericol poate fi ușor evitat acolo, unde parlamentul are puterea supremă. Una dintre consecințele acestor puteri depline este dreptul nelimitat de a delega după dorința proprie împuternicirile legislative. Acesta este punctul de vedere susținut în Marea Britanie. Dar, pe de altă parte, parlamentul efectuează controlul asupra actelor legislației delegate, și dacă ele depășesc limitele stabilite de parlament în legea de împuternicire, aceste acte pot fi anulate de parlament.

Unii cercetători vorbesc despre faptul că delegarea legislativă trebuie să fie acceptată ca o consecință a democrației contemporane. Dar nu trebuie să închidem ochii la deficiențele ei. Trebuie să înțelegem că emiterea actelor legislației delegate de către funcționari publici și promulgarea lor de către miniștri sau cabinet are un defect politic serios. Ele nu se discută la fel de critic ca și orice proiect de lege care trece prin parlament. Ele nu sînt supuse dezbaterilor publice înainte de a deveni legi traduse în viață

și este foarte improbabil că prevederile lor vor fi discutate cîndva.

"Lacuna principală al delegării legislative constă în faptul că actele sînt adoptate fără dezbateri publice și deseori fără controlul ulterior al parlamentului. Aici se poate obiecta că deseori deputații special amîna discutarea proiectelor de lege, împiedică desfășurarea ședințelor sau rostesc cuvîntări lungi care nu se referă deloc la chestiunea examinată" .

Discuția despre faptul dacă delegarea legislativă (sau cum este numită uneori - "noua despoție") este un rău inevitabil se desfășoară de mult timp. În lucrarea colectivă "Delegarea legislativă" în favoarea acestei instituții sînt aduse următoarele argumente :

- delegarea permite parlamentului a economisi timpul;
- permite parlamentului să-și concentreze atenția asupra principiilor de bază și de a nu se ocupa de concretizarea acestora;
- problemele tehnice sînt soluționate de experți competenți în sfera dată;
- actul de împuternicire poate stabili cerința de consultare înainte de adoptarea actului cu acele persoane care participă la rapoartele pe care le reglementează;
- este mai flexibilă, permite a introduce rapid modificări în cazul apariției unor circumstanțe noi;
- permite a efectua executarea prevederilor statutului pas cu pas atunci cînd pentru aceasta vor exista condiții potrivite;
- permite a îndeplini obligațiile internaționale.

Cu toate acestea, lucrarea atrage atenția și asupra aspectelor negative, după părerea autorilor chiar periculoase, ale instituției date:

- controlul insuficient asupra legislației delegate poate duce (a adoptarea actelor necalitative);
- actul parlamentar poate oferi împuterniciri cu privire la stabilirea mărimii impozitelor, ceea ce reprezintă prerogativa Camerei Comunelor;
- actul de împuternicire poate fi atît de scurt, încît organul executiv va avea posibilitatea nu numai să concretizeze politica, ci să și stabilească direcțiile principale;

- utilizând împuternicirile sale, organul executiv poate deforma scopul principal al actului parlamentar.

Deci, de ce instituția delegării legislative se dezvoltă atât de intensiv? Instituția s-a dezvoltat, probabil, în legătură cu criza economică cu care s-a confruntat țara, când problema trebuia să fie rezolvată rapid. În majoritatea țărilor ea a început să fie utilizată intensiv la începutul secolului douăzeci, în timpul primului război mondial. Este clar, deoarece situația extraordinară cerea măsuri extraordinare. În cazul acesta apare o întrebare firească: de ce instituția a continuat să fie utilizată în perioada postbelică? Răspunsul se află probabil în faptul că existența instituției delegării legislative este avantajoasă atât pentru parlament, cât și pentru guvern. Ea îi permite parlamentului să-și elibereze un pic timpul și să se oprească doar asupra reglementării celor mai importante raporturi ale vieții sociale și să-i ofere, de asemenea, posibilitatea de a evita adoptarea hotărârilor nepopulare. Pentru guvern este avantajos prin faptul că, executând programul său de guvernare, el obține posibilitatea de a emite acte care au putere de lege în conformitate cu aceasta. Totuși, nu este vorba despre uzurparea împuternicirilor legislative de către puterea executivă, deoarece delegarea legislativă permite a extinde competența guvernului și nu a transfera dreptul legislativ.

Deoarece delegarea legislativă tinde să devină o metodă normală și necesară de guvernare, s-a produs o schimbare în rolul Parlamentului, astfel încât în timp ce funcția legislativă s-a micșorat, a crescut amplituda controlului Parlamentului asupra activității Guvernului, control ce s-a lărgit și a devenit mai detaliat.

În această ordine de idei considerăm că ***transmiterea împuternicirilor legislative este nu altceva decât lărgirea temporară a drepturilor puterii executive în exercitarea activității legislative, care nu atentează la principiul separației puterilor, dar îi atribuie o interpretare contemporană în lumina concepției colaborării ramurilor puterii de stat.***

Actualmente, funcțiile tradiționale: legislativă, executivă și judecătorească cedează locul unor funcții noi ale Parlamentului, impuse de noile realități sociale și politice, printre care pot fi

enumerare: funcția de politici, funcția de control asupra executivului etc. Deci, dispare delimitarea rigidă între puterea legislativă și executivă prin faptul că Guvernul este împuternicit să desfășoare activitate normativă, conform procedurii constituționale a delegării legislative pe care o face Parlamentul.

Prof. univ. dr. Antonie Iorgovan se alătură aceleiași opinii prezentate mai sus, făcând trimitere la ideile elaborate de doi constituționaliști francezi, respectiv: Pierre Pactet și Georges Burdeau, considerând că "teoria separației puterilor" aparține trecutului, ea fiind inaplicabilă la regimurile pluraliste de astăzi. Deoarece în societatea contemporană diviziunea între legislativ și executiv trece în subsidiar, adevărata diviziune fiind între majoritatea parlamentară (care susține și Guvernul) și opoziție, iar principiul separației puterilor în stat, aparține doar "tehnicii constituționale".

Esențial este că **autoritatea executivă nu uzurpează puterea legislativă - aceasta îi este transmisă în baza legii parlamentului, în anumite condiții, iar activitatea puterii executive se află sub controlul parlamentului, iar dacă parlamentul nu este de acord cu modul în care se execută împuternicirile transmise, ele pot fi revocate.**

Astfel, aplicarea instituției delegării legislative nu reprezintă un mijloc de slăbire a parlamentului și întărire a puterii executive; el nu contrazice teoria separării puterilor, ci permite de a asigura optimizarea guvernării publice. Pentru realizarea mai eficientă a delegării legislative trebuie să delimităm clar sfera de competență a puterii legislative și a celei executive în constituție).

Considerată anterior contrară spiritului regimului reprezentativ, instituția delegării legislative nu poate fi considerată "o veritabilă delegare, deoarece Parlamentul transferă Guvernului anumite materii și nu puterea legislativă propriu – zisă", "delegarea" nu se transformă în "abandonarea" puterii legislative în favoarea Guvernului".

Cu toate acestea, nu susținem afirmațiile potrivit cărora practica delegării legislative contravine principiului separației puterilor în stat. Dimpotrivă, practica altor țări demonstrează că **delegarea**

legislativă există anume în acele state în care există separația puterilor. Mai mult decît aînt, practica constituțional-juridică de aplicare a teoriei separației puterilor ne permite să conchidem că delegarea legislativă, stipulată în actele constituționale și legislative, permite a echilibra întregul sistem al organelor de stat și a delimita și preciza competența lor în dependență de situația social-politică și economică.

Considerăm că creșterea volumului legislației delegate nu poate servi ca indiciu al presiunii puterii executive asupra parlamentului, al crizei parlamentarismului, al agravării situației din țară astfel, încît se cere întreprinderea unor măsuri urgente.

În același timp, legislația delegată nu trebuie confundată cu împuternicirea guvernului de a emite acte cu putere juridică a legilor în condițiile situațiilor excepționale prevăzută de mai multe constituții.

Astfel, delegarea legislativă nu poate fi considerată o încălcare a principiului separației și colaborării ramurilor puterii de stat, deoarece Parlamentul este acela care adoptă legea de abilitare, stabilind durata, domeniul și condițiile abilitării, avînd posibilitatea efectuării controlului parlamentar asupra legislației delegate.

Referințe bibliografice

1. Drăganu T. *Introducere în teoria și practica statului de drept*. Cluj-Napoca: Dacia, 1992.
2. Ionescu C. *Principii fundamentale ale democrației constituționale*. București: Lumina Lex, 1997.
3. Constantinescu M., Muraru I. *Drept parlamentar*. București: Gramar, 1994.
4. Drăganu T. *Drept Constituțional și instituții politice. Tratat elementar*, voi. I. București: Lumina Lex, 1998.
5. Lebedev V. *Puterea legislativă și executivă: sistemul de frîne și contrabalanțe*. Legea și viața, nr.10,1999.
6. Constituția Statelor Unite ale Americii. Ed.:Simina Elena Tănăsescu, Nicolae Pavel. București: ALL Beck, 2002.

7. Lungeanu N, V. Balmuș *Delegarea legislativă – negare a separației puterilor sau consecință a colaborării puterilor în stat?* "Legea și viața", 2008, nr.7, pag.34

DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Veronica BUZU, lector asistent, Magistru în Științe politice, U.T.M.

Istoria arată că există o perioadă destul de îndelungată a unui "drum paralel" între revoluția științifică și cea industrială, pătrunderea efectivă a științei în tehnologia producției generalizându-se în sec. al XIX-lea. Cultural, unirea era de mult cerută, iar filosofia franceză a sec. al XVIII-lea a militat practic, trecînd la studierea meseriilor la descrierea lor în scopul evidențierii importanței sociale, filosofice și științifice a tehnicii (meștesugarilor).

Pe măsura extinderii și generalizării capitalismului industrial, concurența intra într-o nouă etapă, în care creșterea productivității impune schimbări radicale în tehnologie. Pe de altă parte, generalizarea industriei, prin revoluția industrială în prima sa fază a dus la o creștere enormă a cererii de produse (industriale, alimentare, etc), ceea ce de asemenea, a acționat puternic mărind necesitatea socială a sporirii productivității și deci a introducerii de noi tehnologii. Pe măsură ce nevoile industriei creșteau, ea s-a apropiat tot mai mult de știință, solicitînd științei o intervenție mult mai directă, stimulînd enorm dezvoltarea științei și rezolvarea problemelor practice prin mijlocul științei. Unirea practică a științei cu tehnologia în actuala etapă (prima jumătate a sec. al XIX-lea) se realizează prin primatul tehnologiei asupra științei, știința urmînd industria și la rîndul său, contribuie la dezvoltare sa. Știința urmează cerințele tehnologiei, iar acestea stau direct subordonate interesului agentului industrial. Este vorba, e vident, de științele naturii și tehnicii, cele sociale-umane fiind încă, în baza constituirii